



## Treści szkodliwe w internecie

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Mapa myśli
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

### Bibliografia:

---

- Źródło: *Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1987 r. WR 28/87*, dostępny w internecie: [sip.lex.pl](http://sip.lex.pl) [dostęp 8.12.2020].
- Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*, dostępny w internecie: [sip.lex.pl](http://sip.lex.pl) [dostęp 8.12.2020].

- Źródło: Katarzyna Abramczuk, *Doświadczane ryzyko i poczucie bezpieczeństwa w internecie*, [w:] Katarzyna Abramczuk, Jacek Pyżalski, Łukasz Tomczyk, Aldona Zdrodowska, *Polskie badanie EU KIDS ONLINE 2018*, Poznań 2019, s. 78.
- Źródło: Jacek Pyżalski, *Elektroniczna przemoc rówieśnicza (cyberprzemoc)*, [w:] Katarzyna Abramczuk, Jacek Pyżalski, Łukasz Tomczyk, Aldona Zdrodowska, *Polskie badanie EU KIDS ONLINE 2018*, Poznań 2019, s. 101.



## Treści szkodliwe w internecie

Trudno wyobrazić sobie codzienne funkcjonowanie bez dostępu do internetu. Jednak ten wspaniały wynalazek, choć bardzo ułatwia nam życie, ma też swoją ciemną stronę. Niejednokrotnie jest źródłem wielu problemów i zagrożeń, a statystyki pokazują, że przestępczość internetowa to coraz poważniejsze zjawisko, którego skutki są jak najbardziej realne.

### Twoje cele

- Scharakteryzujesz zagrożenia, jakie niesie za sobą korzystanie z sieci.
- Zdefiniujesz pojęcie „treści szkodliwe w internecie”.
- Wskażesz przykłady zagrożeń występujących w internecie.

# Przeczytaj

---

## Zagrożenia w internecie

Szkodliwe treści w internecie to materiały, które mogą wywołać negatywne emocje u odbiorcy lub które promują czy też po prostu przedstawiają niebezpieczne albo niezgodne z prawem zachowania.

Do tego typu materiałów zaliczamy m.in.:

- treści prezentujące przemoc, śmierć;
- treści pornograficzne, w tym obrazujące seksualne wykorzystywanie dzieci;
- treści zachęcające do samobójstw, samookaleczeń;
- patostreamy;
- treści promujące *trafficking*, w tym handel ludźmi (*human trafficking*);
- treści nawołujące do nienawiści, dyskryminacji.

Aby przybliżyć kontekst zagadnienia treści szkodliwych, usystematyzujemy najpierw niebezpieczne zachowania w internecie. Mogą one być związane z:

- niebezpiecznymi osobami;
- szkodliwymi treściami;
- niebezpiecznymi działaniami.

<b>Typ zagrożenia</b>	<b>Treść (zawartość) – bycie odbiorcą ogólnie dostępnych treści</b>	<b>Kontakt – uczestniczenie w aktywności zainicjowanej przez kogoś innego</b>	<b>Zachowanie – inicjowanie aktywności</b>
-----------------------	---	---	--

Agresja	Przemoc, okrucieństwo, sceny drastyczne	Doznawanie dręczenia, znęcania się	Dręczenie, znęcanie się, cyberprzemoc
Seks	Pornografia	<i>Grooming</i>	Seksting, przemoc seksualna
Wartości	Rasizm, hejt	Perswazja ideologiczna	Tworzenie szkodliwych treści
Komercyjne	Marketing, perswazja	Wykorzystanie danych prywatnych	Naruszenie praw autorskich

Źródło: Katarzyna Abramczuk, *Doświadczane ryzyko i poczucie bezpieczeństwa w internecie*, [w:] Katarzyna Abramczuk, Jacek Pyżalski, Łukasz Tomczyk, Aldona Zdrodowska, *Polskie badanie EU KIDS ONLINE 2018*, Poznań 2019, s. 78.

Uważajmy, by nie paść ofiarą szkodliwych treści w sieci, ale zrobmy również wszystko, by nie stać się sprawcą tego typu przemocy.

## Niebezpieczne kontakty

Jednym z przykładów internetowych kontaktów z niebezpiecznymi osobami jest uwodzenie w sieci ang. *grooming*). Niestety internet daje złudne poczucie anonimowości i przez to stał się atrakcyjną przestrzenią dla przestępców seksualnych.

n=164

Oprac. na podst.: Jacek Pyżalski, Aldona Zdrodowska, Łukasz Tomczyk, Katarzyna Abramczuk, *Polskie badanie EU Kids Online 2018 Najważniejsze wyniki i wnioski*, fundacja.orange.pl [online, dostęp: 8.12.2020].

Źródło: Contentplus.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

## Szkodliwe treści i niebezpieczne działania

### Pornografia

Coraz młodsze dzieci mają swobodny dostęp do internetu. Rodzicom jednak brakuje czasu, by weryfikować wszystko, z czym ich pociecha ma styczność w sieci. Niestety, oznacza to, że dzieci we wczesnym wieku są zagrożone kontaktem z pornografią. Badania wskazują na jej zdecydowanie negatywny wpływ na rozwijającą się dopiero psychikę i seksualność młodego człowieka. Tego typu treści nie są również żadnym źródłem rzetelnej wiedzy dla starszej młodzieży.

W roku 2019 wydany został raport dotyczący właśnie aktywności dzieci w internecie.

Oprac. na podst.: Jacek Pyżalski, Aldona Zdrodowska, Łukasz Tomczyk, Katarzyna Abramczuk, *Polskie badanie EU Kids Online 2018 Najważniejsze wyniki i wnioski*, fundacja.orange.pl [online, dostęp: 8.12.2020].

Źródło: Contentplus.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Dla podmiotów, które prezentują treści pornograficzne w sposób niekontrolowany, ustawodawca przewiduje konsekwencje prawne.

## ” Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Kto publicznie prezentuje treści pornograficzne w taki sposób, że może to narzucić ich odbiór osobie, która tego sobie nie życzy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*, dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 8.12.2020].

## Seksting

Seksting to wysyłanie wiadomości, zdjęć czy filmów o charakterze erotycznym. Treść, która raz trafi do sieci, łatwo z niej nie zniknie – warto o tym pamiętać. Zastanówmy się, jakie ewentualne skutki może wywołać sytuacja, w której tak intymne treści trafią w niepowołane ręce. Pamiętajmy, że po wysłaniu swoich nagich zdjęć całkowicie tracimy kontrolę nad tym, co się z nimi stanie w przyszłości, a tym samym stajemy się potencjalną ofiarą cyberprzemocy.

Oprac. na podst.: Jacek Pyżalski, Aldona Zdrodowska, Łukasz Tomczyk, Katarzyna Abramczuk, *Polskie badanie EU Kids Online 2018 Najważniejsze wyniki i wnioski*, fundacja.orange.pl [online,

dostęp: 8.12.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Konsekwencją sekstingu może być zjawisko określane jako *sextortion*. Jest to działanie polegające na szantażowaniu osoby, której nagie zdjęcia trafiły w niepowołane ręce. Ofiara może być zmuszana do wysyłania kolejnych zdjęć lub przekazywania pieniędzy. Pamiętaj, że osoba, która dopuszcza się szantażu, nie zrezygnuje tak łatwo – najlepiej zebrać niezbędne dowody i przekazać sprawę policji.

## **Cyberbullying**

Wspomniane już poczucie anonimowości w sieci sprawia, że niektórym osobom łatwiej przychodzi pokazywanie się od jak najgorszej strony. Cyberprzemoc jest realnym problemem, który ma wpływ na życie zarówno nastolatków, jak i dorosłych. Młodzi ludzie są jednak bardziej na nią narażeni ze względu na dopiero kształtującą się osobowość i zazwyczaj niedostateczny jeszcze poziom odporności na negatywne emocje, ale także dlatego, że znaczna część ich życia związana jest z aktywnością w mediach społecznościowych.

O cyberprzemocy mówimy w sytuacji, gdy ktoś jest obrażany, ośmieszany czy zastraszany za pośrednictwem internetu. Dotyczy to również podszywania się pod kogoś, włamywania się na cudze konta oraz publikowania i rozsyłania treści, które kogoś obrażają.

[Cyberbullying](#) bywa niestety bagatelizowany. Pamiętajmy jednak, że przemoc, która nie pozostawia śladów, dalej jest przemocą i wszelkie jej przejawy należy tępić oraz zgłaszać organom ścigania.

## **Cyberstalking**

Cyberstalking to działanie polegające na wywołaniu u danej osoby permanentnego poczucia zagrożenia, strachu przez przemyślane naruszenie granic sfery życia prywatnego lub publicznego. Może się ono przejawiać poprzez:

- natrętne komunikowanie się z ofiarą (notoryczne wysyłanie wiadomości sms/e-mail, ciągłe telefony);

- rozpowszechnianie informacji na temat ofiary;
- obserwowanie ofiary (śledzenie, nagabywanie).

## **Kradzież tożsamości**

Kradzież tożsamości to działanie polegające na bezprawnym wykorzystaniu cudzej tożsamości w celu osiągnięcia korzyści majątkowej bądź w celu naruszenia innych dóbr prawnych.

Sprawcy najczęściej stosują takie metody jak:

- kradzież urządzeń, na których przechowywane są dane osobowe (np. twardy dysk);
- włamanie do systemu komputerowego (hacking);
- zastosowanie specjalnego oprogramowania, które umożliwia uzyskania zastrzeżonych danych;
- zakładanie fałszywych kont w mediach społecznościowych.

Ostatni z wymienionych sposobów, czyli zakładanie fałszywych kont w mediach społecznościowych, może w pierwszej chwili nie wydawać się niczym groźnym. To jednak tylko złudzenie. Osoby podszywające się pod naszych znajomych czy rodzinę mogą próbować wyłudzić pieniądze czy pewne informacje. Mogą również próbować nakłonić nas do wejścia na jakąś witrynę czy pobrania wskazanego pliku, by w ten sposób zainstalować na naszym urządzeniu złośliwe oprogramowanie. Jak uchronić się przed tego typu działaniami? Pamiętaj, by nie udostępniać publicznie informacji o sobie. Na popularnych portalach społecznościowych używaj ustawień prywatności, a kiedy ktoś z twoich bliskich poprosi cię przez komunikator o podanie kodu PIN czy autoryzację jakiejś transakcji, najpierw skontaktuj się z nim telefonicznie, by zweryfikować, czy prośba rzeczywiście pochodzi od niego.

Choć wymienione tu zachowania są specyficzne dla przestrzeni internetowej, nic nie stoi na przeszkodzie, by chronić się przed nimi tak, jak chronisz się przed różnego rodzaju zagrożeniami poza światem wirtualnym. Zdrowy rozsądek i ostrożność w kontakcie z obcymi są zawsze wskazane. Dla przykładu: nie podajesz przecież

swoich danych osobowych czy numeru PIN do karty przypadkowej osobie w sklepie, zatem nie rób tego również w sieci.

### **Ciekawostka**

FOMO (z ang. *fear of missing out*) to lęk przed tym, że ominie nas jakaś istotna informacja. Lęk ten powoduje, że nieustannie sprawdzamy media społecznościowe czy serwisy informacyjne. Jak oceniasz to zjawisko? Czy według ciebie jest to zagrożenie, czy zjawisko pozytywne?

## **Słownik**

### **bezprawne uzyskanie informacji**

przestępstwo uregulowane w przepisach kodeksu karnego; zgodnie z art. 267: kto bez uprawnienia uzyskuje dostęp do informacji dla niego nieprzeznaczonej, otwierając zamknięte pismo, podłączając się do sieci telekomunikacyjnej lub przełamując albo omijając elektroniczne, magnetyczne, informatyczne lub inne szczególne jej zabezpieczenie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2

### ***cyberbullying***

cyberprzemoc, dręczenie, prześladowanie, zastraszanie lub znęcanie się nad kimś w sieci

### **stalking**

nękanie

### ***trafficking***

nielegalny handel

# Mapa myśli

---

## Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli, a następnie zastanów się, w jaki sposób można chronić dzieci przed wpływem szkodliwych treści, z którymi mogą się spotkać w internecie. Wpisz swoje propozycje w puste pola.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

# Sprawdź się

---

Pokaż ćwiczenia:   

## Ćwiczenie 1



Zapoznaj się z grafiką i wykonaj polecenie.



Plakat projektu HEJT STOP

Źródło: dostępny w internecie: [hejstop.pl](http://hejstop.pl) [dostęp 14.12.2020], tylko do użytku edukacyjnego.

## Ćwiczenie 2



## Ćwiczenie 3



## Ćwiczenie 4



## Ćwiczenie 5



## Ćwiczenie 6



## Ćwiczenie 7



Zapoznaj się ze źródłem i wykonaj polecenie.

” Jacek Pyżalski

### ***Elektroniczna przemoc rówieśnicza (cyberprzemoc)***

Bullying (nękanie) jest to najbardziej destrukcyjny i dotkliwy dla ofiary rodzaj przemocy rówieśniczej, charakteryzujący się trzema podstawowymi właściwościami (...):

- regularnością – ta sama ofiara doświadcza ich regularnie przez dłuższy czas,
- nierównowagą sił – sprawca lub sprawcy, dzięki określonym cechom, są znacznie silniejsi od ofiary, która czuje się bezradna,
- intencjonalnością – sprawcy chcą zaszkodzić ofierze lub mają świadomość, że ich działania spowodują krzywdę.

Źródło: Jacek Pyżalski, *Elektroniczna przemoc rówieśnicza (cyberprzemoc)*, [w:] Katarzyna Abramczuk, Jacek Pyżalski, Łukasz Tomczyk, Aldona Zdrodowska, *Polskie badanie EU KIDS ONLINE 2018*, Poznań 2019, s. 101.

## Ćwiczenie 8



# Dla nauczyciela

---

**Autor:** Anita Rozik

**Przedmiot:** Informatyka

**Temat: Treści szkodliwe w internecie**

**Grupa docelowa:**

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

**Podstawa programowa:**

Cele kształcenia – wymagania ogólne

V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Respektowanie prywatności informacji i ochrony danych, praw własności intelektualnej, etykiety w komunikacji i norm współżycia społecznego, ocena zagrożeń związanych z technologią i ich uwzględnienie dla bezpieczeństwa swojego i innych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa.

Zakres podstawowy. Uczeń:

3) stosuje dobre praktyki w zakresie ochrony informacji wrażliwych (np. hasła, pin), danych i bezpieczeństwa systemu operacyjnego, objaśnia rolę szyfrowania informacji;

**Kształtowane kompetencje kluczowe:**

- kompetencje cyfrowe;

- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii.

### **Cele operacyjne (językiem ucznia):**

- Scharakteryzujesz zagrożenia, jakie niesie za sobą korzystanie z sieci.
- Zdefiniujesz pojęcie „treści szkodliwe w internecie”.
- Wskażesz przykłady zagrożeń występujących w internecie.

### **Strategie nauczania:**

- konstruktywizm;
- konektywizm.

### **Metody i techniki nauczania:**

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem multimediu i ćwiczeń interaktywnych;
- metody aktywizujące.

### **Formy pracy:**

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

### **Środki dydaktyczne:**

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

## **Przebieg lekcji**

### **Przed lekcją:**

1. Uczniowie szukają informacji na temat statystyk przestępstw w sieci.
2. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia e-materiał: „Treści szkodliwe w internecie”. Uczniowie zapoznają się z materiałem w sekcji „Przeczytaj”.

### **Faza wstępna:**

1. Uczniowie pracują w grupach. Każda z nich przygotowuje krótką prezentację dot. treści szkodliwych w sieci i tego, jak się przed nimi chronić.
2. Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat tego, czy uczniowie sami spotykają się z takimi treściami w sieci i jak na nie reagują.

### **Faza realizacyjna:**

1. Grupy prezentują przygotowane przez siebie materiały. Pozostała część klasy może zadawać pytania i uzupełniać wypowiedzi kolegów i koleżanek.
2. Uczniowie w parach wykonują ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”.
3. Nauczyciel pyta, co uczniowie sądzą na temat kampanii społecznych dotyczących zagrożeń w sieci. Prosi uczniów o wskazanie przykładów kampanii, z jakimi się spotkali. Wybrane lub chętne osoby wyjaśniają, jaka koncepcja mogła stać za plakatem, który został zaprezentowany w sekcji „Sprawdź się”.

### **Faza podsumowująca:**

1. Nauczyciel prosi, aby uczniowie indywidualnie na podstawie zajęć uzupełnili mapę myśli zawartą w sekcji multimedialnej.

**Praca domowa:**

Przygotuj w zeszycie notatkę, w której rozważysz następujące kwestie: Czy według ciebie szkoła wspiera ofiary cyberprzemocy? Czy jest coś, co mogłaby robić lepiej?

**Wskazówki metodyczne:**

Mapa myśli może stanowić podsumowanie pracy w grupach.